Η Αγία και Μεγάλη Δευτέρα (Γέροντας Πετρώνιος Τανάσε)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 12 Απριλίου, 2020

Η αγία και Μεγάλη Δευτέρα αναφέρεται στην περικοπή της καταραμένης και ακάρπου συκής (Ματθ. 21, 19) και στην ιστορία του Ιωσήφ του Παγκάλου.

Σ' αυτά τα δύο γεγονότα περιέχονται δύο παράλληλα νοήματα: Το ένα ιστορικό, στο οποίο βλέπουμε τον Εβραϊκό λαό να περιμένει την πρώτη παρουσία του Μεσσίου. Ενώ το άλλο είναι πνευματικό και εσχατολογικό, όπου βλέπουμε την προετοιμασία και την αναμονή της Δευτέρας Παρουσίας του Κυρίου.

Κεκοσμημένος νυμφών του Σωτήρος, στον οποίο πρέπει να εισέλθει ο Ισραήλ, είναι η Εκκλησία του Χριστού. Όμως δεν εισήλθε σ' αυτήν λόγω δύο μεγάλων αμαρτιών, τις οποίες μνημονεύει ο Κύριος στον όρθρο της Μεγάλης Παρασκευής: «*Δύο καὶ πονηρὰ ἐποίησεν, ὁ πρωτότοκος υἱός μου Ἰσραήλ. Ἐμὲ ἐγκατέλιπε, πηγὴν ὕδατος ζωῆς, καὶ ὤρυξεν ἑαυτῷ φρέαρ συντετριμμένον· ἐμὲ ἐπὶ ξύλου ἐσταύρωσε, τὸν δὲ Βαραββᾶν ᾐτήσατο, καὶ ἀπέλυσεν…*».

Το πρώτον είναι η στειρότης και η ακαρπία. Εγκατέλειψε το ύδωρ της ζωής, το ευαγγελικό κήρυγμα, και έσκαψε φρέαρ συντετριμμένο, δηλαδή, διεστρέβλωσε τα νοήματα του Νόμου. Η περικοπή για την άκαρπη συκιά λέχθηκε κατ' αρχάς για να εκφράσει της ακαρπία της Συναγωγής· δεν ήτο ο καιρός της καρποφορίας – δεν είχε κατέβει το Άγιο Πνεύμα. Ήτο στείρα, διότι δεν είχε ακόμη δείξει σημεία καρποφορίας. Η κατηγορηματική άρνησις του Ευαγγελίου και η υποβίβασις του Νόμου σε τυπολατρεία, τους προκάλεσε την κατάρα και την πνευματική στειρότητα. «*Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα*» (Ματθ. 21, 19).

Το άλλο αμάρτημα του Ισραήλ είναι η πορνεία. Ο Μεσσίας ήλθε κατά πρώτο λόγο για τα χαμένα πρόβατα του οίκου Ισραήλ. Αυτά προσεκάλεσε να εισέλθουν πρώτα στον οίκο Του.

Αλλά ο Ισραήλ αρνήθηκε τον πραγματικό Νυμφίο και προτίμησε ένα ληστή, τον Βαραββά. Γι' αυτό η Εκκλησία ονομάζει τον Ισραήλ «*συναγωγὴ πονηρὰ καὶ μοιχαλίδα*», η οποία δεν φύλαξε την πίστη προς τον άνδρα της, που είχε.

Ο Ιωσήφ από το σπέρμα του Ισραήλ είναι ένα παράδειγμα καθαρότητος και ευσεβείας

ενώπιον του αυθέντου του. Προτίμησε την φυλακή, παρά να συγκατανεύσει στα πορνικά δελεάσματα της Αιγυπτίας.

Αυτά τα δύο αμαρτήματα του Ισραήλ είναι τα παντοτινά εμπόδια για την είσοδό του στον θείο Νυμφώνα του Νυμφίου Χριστού. **Άκαρπη συκιά επίσης είναι και η ψυχή, η οποία δεν τρέφεται από την πηγή της ζωής, του Χριστό, και δεν καρποφορεί τον πνευματικό καρπό του Ευαγγελίου**. Ο Σωτήρ ανέκαθεν διψούσε την σωτηρία μας και ζητούσε από εμάς τον καρπό των σωτήριων έργων. Αλλά μη ευρίσκοντας καρπό, μας καταράσθηκε με ξηρασία, μεταβάλλοντάς μας σε ύλη κατάλληλη μόνο για την φωτιά της κολάσεως. Γι' αυτό ο εσπερινός της Δευτέρας μας προτρέπει, λέγοντας: «*Τῆς ξηρανθείσης συκῆς διὰ τὴν ἀκαρπίαν, τὸ ἐπιτίμιον φοβηθέντες, ἀδελφοί, καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας προσάξωμεν Χριστῷ τῷ παρέχοντι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος*». Η καρποφορία των καλών έργων είναι ένα χρέος, σύμφωνα με την δύναμη της χάριτος που λάβαμε στο άγιο Βάπτισμα, καθώς θεολογεί και προτρέπει ο **άγιος Μάρκος ο Ασκητής**: «*Άνθρωπε, που βαπτίσθηκες εν Χριστώ δώσε τώρα έργα για τα οποία έλαβες την δύναμη να τα εκτελέσεις εκ του βαπτίσματος*». Αυτή είναι η πνευματική ενδυμασία με την οποία μπαίνουμε στον οίκο της αιωνίου ζωής.

Ο **Ιωσήφ ο Πάγκαλος** μνημονεύεται εδώ, αφ' ενός για την καθαρότητά του και αφ' ετέρου γιατί είναι **τύπος και εικόνα του Σωτήρος**. Όπως ο Ιωσήφ έφυγε κυνηγημένος τότε από τους αδελφούς του, που ήθελαν να τον φονεύσουν, αργότερα όμως έγινε ο σιτοδότης και σωτήρας τους, προσφέροντας ψωμί την περίοδο εκείνη της πείνας, έτσι ακριβώς και ο Χριστός: καταδιώχθηκε και οδηγήθηκε στον θάνατο από το γένος Του, όμως στο τέλος έγινε ο Σωτήρ του Ισραήλ και ολοκλήρου του ανθρωπίνου γένους, τρέφοντας όλους εμάς με τον ουράνιο άρτο τού παναχράντου Σώματός Του.

Ο Ιωσήφ ονομάζεται «Πάγκαλος» όχι τόσο για την σωματική του ωραιότητα, αλλά για τον θησαυρό της σωφροσύνης του. **Η καθαρότης είναι ολόκληρη φιλοσοφία**, όπως την ονομάζουν οι Πατέρες. Είναι μία **ονομασία περιεκτική όλων των αρετών**. Είναι **η βάσις της σταθεράς ευσεβείας ενώπιον του Θεού**. Γι' αυτό λοιπόν, η αμαρτία είναι έκφρασις ακαθαρσίας, πορνείας· διότι, όταν αμαρτάνει ο άνθρωπος, εγκαταλείπει τον αληθινό Νυμφίο, ο οποίος τον δημιούργησε, και τρέχει στον ακάθαρτο δαίμονα.

Το Δοξαστικό της στιχολογίας του όρθρου θεολογεί θαυμάσια για την πνευματική σημασία της αγνείας: «*Δευτέραν Εὔαν τὴν Αἰγυπτίαν, εὑρὼν ὁ δράκων, διὰ ρημάτων ἔσπευδε κολακείας ὑποσκελίσαι τὸν Ἰωσήφ· ἀλλ᾽ αὐτὸς καταλιπὼν τὸν χιτῶνα, ἔφυγε τὴν ἁμαρτίαν, καὶ γυμνὸς οὐκ ᾐσχύνετο, ὡς ὁ Πρωτόπλαστος, πρὸ τῆς παρακοῆς…*».

Ο Αδάμ και η Εύα δημιουργήθηκαν από τον Θεό γυμνοί και δεν ντρέπονταν (Γεν. 2, 25) επειδή ήσαν έτσι· ήσαν όπως ολόκληρο το σύμπαν, πολύ ωραίοι. Σε τι απέβλεπε η γυμνότης του Αδάμ; Ο άνθρωπος στον παράδεισο, λέγει ο **άγιος Μάξιμος**, έκανε μια ζωή απλή, ανέμελη· δεν είχε ανάγκη να σκεπάσει την γύμνια του, και λόγω της απαθείας την οποία είχε δεν αισθανόταν εντροπή. Προ της πτώσεως δεν φερόταν εδώ και εκεί με εμπαθή νοήματα και σωματικές αντιδράσεις, αλλά ήτο πάντοτε ελεύθερος, χωρίς ψυχικές μεταπτώσεις, και είχε μία σωματική κατάσταση αθώα και απλή.

Μετά την πτώση όμως, τα ανθρώπινα πάθη του άνοιξαν τα μάτια. **Γνώρισαν ότι ήσαν γυμνοί**, εντράπηκαν και έφτιαξαν πρόχειρα σκεπάσματα από φύλλα δένδρων και έκρυψαν την γύμνια τους (Γεν. 3, 7-10). Ενώ μετά την καταδίκη τους, ο Θεός τους έδωσε δερμάτινους χιτώνες και τους έβγαλε έξω από τον παράδεισο.

Από τότε η σωματική γύμνωσις προκαλεί πάντοτε εντροπή για τον άνθρωπο και **υπενθυμίζει την πρώτη πτώση των Πρωτοπλάστων στην αμαρτία**. **Όταν όμως ο άνθρωπος νικήσει την αμαρτία και φθάσει στην απάθεια, η γυμνότης δεν προκαλεί πλέον εντροπή**. Ο Ιωσήφ, ενώ ήτο γυμνός, δεν ντρεπόταν, όπως ο Αδάμ προ της πτώσεως. Πολλοί ερημίτες και άνθρωποι του Θεού, όπως η οσία Μαρία η Αιγυπτία και άλλοι, έζησαν γυμνοί και δεν ντρέπονταν, διότι η γυμνότης τους ήτο σημείο απαθείας και αιτία δόξης.

Συνεπώς, **ο άνθρωπος στον παράδεισο δεν ήτο τελείως γυμνός. Ήτο ντυμένος με το ένδυμα της χάριτος της απαθείας,** ενώ η εξωτερική γυμνότης γι' αυτόν δεν είχε καμία σημασία. Έτσι ακριβώς και **ο πνευματικός άνθρωπος, κι όταν ακόμη είναι στο σώμα γυμνός, είναι όμως ντυμένος με το ένδυμα των αρετών, οπότε και η σωματική του γυμνότης δεν αποτελεί πρόβλημα εντροπής**.

Ο αμαρτωλός, καθώς στερείται του ενδύματος της χάριτος, μας δίνει την αίσθηση της αναισχύντου γυμνότητος, έστω και αν σκεπάζει την σωματική του γυμνότητα.

Άραγε στην σωματική γύμνωση που συναντάμε στον σημερινό άνθρωπο, μήπως δεν φαίνεται ασυνείδητα η νοσταλγία του ανθρώπου για την προ της πτώσεως τιμημένη γυμνότητα; Αλλ' επειδή αυτή στερείται της τιμής των αρετών, επιστρέφει στην αμαρτία και προκαλεί μεγαλύτερη εντροπή.

Η έλλειψη καρπών αρετών και η ακαθαρσία των παθών είναι τα μεγαλύτερα αμαρτήματα, τα οποία μας στερούν του διακοσμημένου νυμφώνος του Σωτήρος Χριστού. Αντίθετα, για να μπορέσουμε να συγκατοικήσουμε με Αυτόν, πρέπει να επιτύχουμε την ομοίωση με Αυτόν με την ολοκληρωτική προσφορά μας στην διακονία Του και με την τελεία καθαρότητα.

Αυτό είναι το πρώτο μάθημα της αγίας και Μεγάλης Δευτέρας.

Υπάρχει όμως ακόμη ένας κίνδυνος, της **φιλοδοξίας**. Οι Απόστολοι πηγαίνοντας για την Ιερουσαλήμ, νόμισαν ότι τότε ήτο και ο καιρός του περιποθήτου εγκαινιασμού της μεσσιανικής βασιλείας, η οποία θα προστατεύσει μόνο τον Ισραήλ ανάμεσα στα άλλα έθνη. Γι' αυτό **η επιθυμία των δύο υιών του Ζεβεδαίου να σταθούν δεξία και αριστερά του Κυρίου είναι γεγονός το οποίο αναφέρεται επίσης την Μεγάλη Δευτέρα**: «*Κύριε, πρὸς τὸ μυστήριον τὸ ἀπόρρητον τῆς σῆς οἰκονομίας οὐκ ἐξαρκοῦσα ἡ τῶν ἐκ Ζεβεδαίου μήτηρ, ᾐτεῖτό σοι προσκαίρου βασιλείας τιμήν, τοῖς ἑαυτῆς δωρήσασθαι τέκνοις...*» (Όρθρος της Μεγάλης Δευτέρας).

Από τα παραπάνω αμαρτήματα, από την ακαθαρσία και **την φιλοδοξία**, κινδύνευσαν και οι πιστοί ακόλουθοι του Κυρίου, οι μαθητές, η Εκκλησία Του. Ο Σωτήρ μας αποκαλύπτει ότι η έννοια της **αρχομανίας** είναι ξένη προς Αυτόν... «*Κύριε τὰ τελειώτατα φρονεῖν τοὺς οἰκείους παιδεύων Μαθητάς, μὴ ὁμοιοῦσθαι τοῖς ἔθνεσιν ἔλεγες, εἰς τὸ κατάρχειν τῶν ἐλαχιστοτέρων... οὐχ οὕτω γὰρ ἔσται ὑμῖν, τοῖς ἐμοῖς Μαθηταῖς... Ὁ πρῶτος οὖν ὑμῶν, ἔστω πάντων διάκονος... καὶ γὰρ ἐλύληθα αὐτός, τῷ πτωχεύσαντι Ἀδὰμ διακονῆσαι, καῖ λύτρον δοῦναι ἀντὶ πολλῶν...*» (Βλέπε στον Όρθρο ανωτέρω).

Δόξα και πλούτος, τα οποία ονειρεύονταν οι Μαθητές και τα οποία γνώρισε κατά την διέλευση των αιώνων η επί γης Εκκλησία, **δεν είναι στο πνεύμα του Διδασκάλου**, ο οποίος, ενώ ήτο πλούσιος και κυβερνήτης όλων, με τη θέλησή Του πτώχευσε και έλαβε δούλου μορφή και ήλθε, όχι για να διακονηθεί, αλλά να διακονήσει και να δοθεί ως λύτρο σωτήριο για τον κόσμο. Η **πτωχεία** και η **ταπείνωσις** που ντύθηκε ο Σωτήρ για να υπηρετήσει τον άνθρωπο, είναι οι αρετές του Χριστού, τις οποίες ανέκαθεν η Εκκλησία έβλεπε, και απεκάλυπτε το αληθινό τους νόημα και φως. **Πόσο λυπηρό είναι, όταν μερικές σπουδαιότατες αλήθειες αγνοούνται από τους ανθρώπους!** Τα καλά παραδείγματα δεν χάθηκαν, διότι η Εκκλησία ανέκαθεν τιμά τους Οσίους της: «*Ὅσιε πάτερ, τῆς φωνῆς τοῦ Εὐαγγελίου ἀκούσας... τὸν πλοῦτον καὶ δόξαν εἰς οὐδὲν λογισάμενος πᾶσιν ἐβόας: Ἀγαπήσατε τὸν Θεὸν καὶ εὑρήσετε χάριν αἰώνιον. Μηδὲν προτιμήσητε τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ εὑρήσητε ἀνάπαυσιν μετὰ πάντων τῶν Ἁγιων...*».

Η πτωχεία, η αγάπη και η ταπείνωσις του Θεού είναι τα στολίδια, τα οποία μας ανοίγουν διάπλατα την θύρα του ευτρεπισμένου νυμφώνος του Σωτήρος ημών Χριστού.

(Γέροντας Πετρώνιος Τανάσε, Οι Πύλες της Μετανοίας – Στοχασμοί στο Τριώδιο, Ορθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη, 2003)

(Πηγή ψηφ. κειμένου: agiosthomas.gr*)*